

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Фармацевтична компанія «Фармак»
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

II Всеукраїнської науково-методичної конференції,

(Шостка, 20 квітня 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

УДК 17.023.32.

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКО-НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В.Ф. Кусочкіна

Шосткинська загальноосвітня школа I–III ступенів № 4

41101, м. Шостка, вул. Заводська, 30

knviktor10@gmail.com

Національне виховання – це створена упродовж віків самим народом система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв, покликаних формувати світоглядну свідомість та ціннісні орієнтації молоді, передавати їй соціальний досвід, надбання попередніх поколінь. Науково обгрунтоване, правильно організоване національне виховання відображає історичний поступ народу, перспективи його розвитку.

Головною метою національного виховання на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатств духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які включають у себе національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну: правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту.

Сьогодні очевидним є те, що без засвоєння учнями цінностей національної культури не можна виховати повноцінне покоління, яке було б здатне побудувати демократичне, гуманне суспільство.

Загальна методика формування цінностей у школярів ґрунтується на таких підходах :

а) поповнення знань учнів про особливості гуманної поведінки, відомостей із народознавчої тематики;

б) встановлення і розвиток під час різноманітної позакласної народознавчої роботи з виховання еталонних взаємин у ланках «учитель – учень – однокласники»; «учень – учень – клас», визнання учителем моральної рівності з учнем, усвідомлення його як рівного у засвоєнні духовних цінностей і гуманістичному розвитку своєї особистості заради спільного блага;

в) надання пізнавальній діяльності гуманістичної та активно-діяльній спрямованості, наділення її на засвоєння гуманістичних цінностей як найвищих досягнень життя та культури українського народу;

г) вибір оптимального співвідношення методів і форм позакласної роботи з точки зору мети і завдань формування ціннісного ставлення до людини в учнів. При цьому слід враховувати педагогічні можливості кожного методу і форми, їхню здатність впливати на розвиток гуманних стосунків, нагромадження досвіду саморегуляції діяльності і поведінки, самоаналізу й оцінки результатів, досягнутих кожним вихованцем.

На мою думку, всі компоненти духовності українського народу становлять національні цінності, які є серцевиною освіти і виховання. Це – рідна мова і література, історія, природознавство, музика та образотворче мистецтво, народна мораль, національна ідеологія, свідомість і самосвідомість.

Виховання поваги і любові до рідної мови, пробудження почуття захоплення її красою, ліричністю, милозвучністю, виразністю, а головне, отримання знань за її допомогою – міцний і найбільш надійний гарант національного виховання. Розповіді рідною мовою про життя українського народу, про його творчі здібності та обдаровання, його минуле й сучасне, повчання дідуся, бабусі, батька й матері, увага до порад старших, досвідчених людей роблять, безумовно, свою цінну й важливу справу у

вихованні дітей, підлітків і юнаків. Про це засвідчують практика і досвід роботи багатьох шкіл.

На уроках української мови, позакласного читання, розвитку зв'язного мовлення і особливо народознавства вчитель повинен формувати національну свідомість.

Методика виховання підпорядковується формуванню доброзичливої, чуйної, благородної, порядної людини. І в центрі уваги цієї методики є турбота про дитину, увага до неї, до розвитку.

Організуючи виховний процес, потрібно обирати таку методику, яка, поєднає індивідуальні, групові і колективні форми та методи, які, на мою думку, розвивають творчу самодіяльність, збуджують колективні переживання учнів, впливають на створення потрібного стилю і тону в житті класного колективу.

Проводячи етичні бесіди, потрібно впливати на свідомість, а й на емоції своїх вихованців. Збудження емоцій радості й задоволення, захоплення і смутку, здивування і жаліливості, створення на виховних годинах емоційних моральних ситуацій – все це важливі методи прийоми підвищення ефективності виховних заходів.

Вчитель повинен пов'язувати зміст виховання з життєвим досвідом учнів. Варіативність передбачає, по-перше, аналіз виховного матеріалу, що впливає з тематики, диференціацію його на основний, варіативний і додатковий; визначення місця певного матеріалу в реалізації цілей і завдань виховання і в усій системі виховної роботи у відповідному класі, його зв'язків зі змістом інших споріднених виховних тем; виділення в новому матеріалі провідних ідей, найважливіших знань - прикладних і світоглядних, які безпосередньо спрямовують цілі виховання в потрібному напрямку. По-друге, виявлені елементи життєвого і рівні вихованості учнів з відповідної морально-етичної проблеми так чи інакше пов'язуються з питаннями, що їм належить вивчити і засвоїти на наступних заняттях – під час проведення вікторин, бесід, екскурсій, диспутів. По-третє, забезпечується співвідношення дійсного і потрібного, бажаного стану знань, вмінь і засобів пізнавальної діяльності учнів, визначається ступінь їх уміння чітко відокремити відоме від невідомого, суттєве від несуттєвого, і на основі цих ознак об'єктивно самовизначитися за рівнем своїх знань і рівнем вихованості з виучуваної проблеми. Особливо важливо тут засвоїти питання й опорні поняття «Батьківщина», «любов до Батьківщини», «громадянин України», «традиції українського народу», «сім'я, родина, родовід», передбачені програмою з народознавства.

На мою думку, найважливішою громадянською рисою особистості є сформованість національної самосвідомості, патріотичних почуттів до рідної землі, свого народу, готовності до праці в ім'я України.

Список використаних джерел:

1. Іванкова Н. Виховання учнів на народних традиціях // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2005. – №4. – С. 47.
2. Каюков В. Роль краєзнавства в створенні української національної системи виховання (калейдоскоп творчих родзинок шкільних бібліотекарів м. Миколаєва). – Миколаїв, 2002. – 29 с.
3. Мартинюк І. Національне виховання як основа розвитку активної особистості // Урок української. – 2001. – №7. – С. 29.